

VISEGRAD JOURNAL ON HUMAN RIGHTS

№ 2/1, 2016

VISEGRAD JOURNAL ON HUMAN RIGHTS

june, 2016

Redakčná rada:

predseda redakčnej rady:
Doc. JUDr. Julius Kovac, CSc.

členovia redakčnej rady:

Slovenská republika

Prof. JUDr. Jan Svak, DrSc.
Doc. JUDr. Julius Kovac, CSc.
JUDr. Ivan Ikrényi, PhD., F.I.I.
JUDr. Denisa Soukenikova, PhD.
JUDr. Ivan Roháč, LL.M, MBA, PhD.
JUDr. Martina Řeřichová, PhD.
Prof. JUDr. Stanislav Mráz, CSc.
Prof. JUDr. Pavel Hollander, DrSc.
JUDr. Alexandra Sestrienková
JUDr. Lukáš Cisko, Ph.D.

Czech republika

JUDr. Petr Poledník
Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.
JUDr. Zdenka Papoušková, Ph.D.
Doc. JUDr. Blanka Vítová, LL.M., Ph.D.
Doc. et doc. JUDr. Naděžda Šišková, Ph.D.
Prof. JUDr. Michal Skrejek, DrSc.
Prof. JUDr. Jan Hurdík, DrSc.
Prof. PhDr. JUDr. Milos Vecera, CSc.

Ukrajina

JUDr. Yana Lengerová, CSc.
Prof. JUDr. Yuriy Bysaha, DrSc.
Prof. JUDr. Oleksandr Roháč, DrSc.
Prof. JUDr. Dmytry Byelov, DrSc.
Doc. JUDr. ThDr. Oleksandr Bilash, CSc.

Rumunsko

Prof. JUDr. Ivan Horka, PhD.

Poľsko

Prof. JUDr. Piotr Stanisław
Ph.D. Katarzyna Szwed
Ph.D. Justyna Ciechanowska
Ph.D. Marta Kołodziejczyk
Dr. Jarosław Storczyński

Ruská federácia

Prof. JUDr. Oleksandr Sevruk, DrSc.
JUDr. Helena Shek, PhD.

Moldavská republika

Prof. JUDr. Valeriu Bujor
Prof. JUDr. Valeriu Čerba

Macedónsko

Assoc. prof. Zoran Filipovski, PhD.

Maďarsko

Dr. Tímea Barzó

Vydavateľ:

PANEURÓPSKA
VYSOKÁ ŠKOLA

Paneurópska vysoká škola
Fakulta práva
Tomášikova, 10
Bratislava

Užhorodská národná univerzita
Právnická fakulta
Kapituľna, 26
Užhorod

Občianske združenie
„LEX PRO OMNES“
Mierová, 2529/87
Humenné

Evidenčné číslo: EV 5051/14

ISSN 1339-7915

Obsah/Contents

-
Prirodzené a pozitívne právo.....6
Natural and positive law
Beáta Hrušková
-
Теоретико-правові аспекти судового прецеденту в контексті формування сучасного національного права України.....11
Theoretical aspects of judicial precedent in the context of contemporary domestic law of Ukraine
Ігор Борщевський
-
Механізм правового регулювання: методологічний аспект.....17
The mechanism of legal regulation: methodological aspects
Катерина Валігура
-
Forms of exercising the right of municipal ownership by the territorial community.....23
Форми реалізації територіальною громадою права комунальної власності
Tetyana Volynets
-
Характеристика суб'єкта злочину «Неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної хвороби».....28
The description of subject of crime "Improper performance of professional duties, which caused infection with HIV or any other incurable disease"
Оксана Гринь
-
Механізм міжнародного співробітництва у сфері охорони державної таємниці між Україною та Європейським Союзом.....33
The procedure of international cooperation on the protection of state secrets between the European Union and Ukraine
Ірина Грищенко
-
Коопераційна модель державно-церковних відносин (на прикладі Словацької Республіки).....39
Cooperation model of church-state relations (on an example of Slovak Republic)
Мирослава Громовчук
-
Інформаційна влада як комунікація.....46
Information power as communication
Ігор Діордіца

Характеристика суб'єкта злочину «Неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної хвороби»

***The description of subject of crime “Improper performance of professional duties,
which caused infection with HIV or any other incurable disease”***

Оксана Гринь

Ключові слова:

особа, злочин, суб'єкт злочину, склад злочину, об'єктивна сторона, кримінальна відповідальність, медичний працівник, вірус імунодефіциту людини.

Key words:

person, crime, subject of crime, objective aspect, criminal responsibility, medical worker, human immunodeficiency virus.

Актуальність теми дослідження ознак суб'єкта злочину щодо неналежного виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної хвороби, обумовлена наявністю проблемних ситуацій теоретичного та практичного характеру. Так, зокрема, питання щодо ознак спеціального суб'єкта є дискусійним у юридичній літературі та потребує подальшої наукової розробки. Крім того, аналіз національного законодавства дає підстави зробити висновок, що правове врегулювання цього інституту потребує подальшого вдосконалення та відповідає сучасним тенденціям реформування національного законодавства з метою наближення до міжнародних стандартів.

Мета роботи – на підставі аналізу юридичної літератури та чинного національного законодавства сформувати ознаки суб'єкта злочину «Неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної хвороби».

Сучасна теорія кримінального права визначає, що суб'єктом злочину є та особа, яка скоїла злочин. Додатково зауважується, що суб'єктом злочину може бути тільки людина, яка розглядається як особа фізична¹.

Б.А. Куринов щодо суб'єкта злочину як елемента складу злочину вказував, що поняття суб'єкта злочину передбачає з'ясування широкого кола питань, які містять, з одного боку, встановлення правових ознак, що характеризують суб'єкта злочину за кримінальним правом, а з іншого – розкриття соціально-політичного, морального обліку злочинця².

Також варто погодитись із думкою науковців, що під час дослідження суб'єкта злочину необхідно враховувати, що ознаки, які характеризують суб'єкт, нерозривно пов'язані з усіма іншими елементами складу злочину, при цьому суб'єкт своїми злочинними діями (об'єктивна сторона) спричиняє шкоду об'єкту посягання, діючи при цьому винувато³.

С.А. Тарарухін вказував, що кримінально-правове поняття «суб'єкт злочину» охоплює відносно невеликий перелік особистих якостей, властивостей (відмінностей) індивідуума, що враховується під час вирішення питання про можливість притягнення його до кримінальної відповідальності за це діяння⁴.

¹ Кистяковский А.О. Элементарный учебник Общего уголовного права (съ подробнымъ изложениемъ началъ русскаго уголовного законодательства): часть общая / А.О. Кистяковский. – 3-е изд. – К. : Изданіе Книгопродавца издателя Ф.А. Югансона, 1891. – С. 267.

² Куринов Б.А. Научные основы квалификации преступлений / Б.А. Куринов. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1984. – С. 93.

³ Кузьмін С.А. Кримінальна відповідальність учасників організованих груп корисливо-насиленницької спрямованості : [монографія] / С.А. Кузьмін. – К. : ПАЛИВОДА А.В., 2011. – С. 70.

⁴ Тарарухин С.А. Квалификация преступлений в следственной и судебной практике / С.А. Тарарухин. – К. : «Юринком», 1995. – С. 106.

Отже, згідно з нормами ч. 1 ст. 18 Кримінального Кодексу (далі – КК) України суб'єктом злочину є фізична осудна особа, яка вчинила злочин у віці, з якого відповідно до норм ст. 22 КК України може наставати кримінальна відповідальність⁵. Тут ми повністю погоджуємося як із законодавцем, так і з науковцями⁶, що не виділяють окремо стан обмеженої осудності, оскільки він є лише одним із спеціальних варіантів осудності.

У кримінальному праві суб'єкт злочину ототожнюється з особою, яка має певну сукупність ознак, що створюють за наявності в її діянні інших елементів складу злочину підстави для притягнення такої особи до кримінальної відповідальності.

Отже, ми можемо виділити такі обов'язкові ознаки, що характеризують суб'єкт злочину:

- належність до категорії фізичних осіб;
- перебування на момент вчинення злочину в стані осудності;
- досягнення віку, з якого за цей злочин настає кримінальна відповідальність.

У спеціалізованій монографічній літературі щодо суб'єкта злочину «Неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної хвороби» (ст. 131 КК України) зазначається: «Суб'єкт злочину спеціальний – фізична осудна особа – медичний, фармацевтичний або інший працівник, який під час виконання своїх професійних обов'язків безпосередньо мав дотримуватись певних, нормативно встановлених заходів щодо запобігання потенційно можливого інфікування ВІЧ або іншою невиліковою інфекційною хворобою, що є небезпечною для життя людини. Вік винної особи на момент вчинення злочину має становити не менше 16 років»⁷.

Погоджуючись у цілому з таким доктринальним тлумаченням змісту норми кримінального закону, ми, однак, вважаємо за необхідне здійснити більш детальний власний аналіз.

Зокрема, як прямо впливає з диспозиції норм ст. 131 КК України, у цьому разі йдеться про спеціального суб'єкта злочину (ч. 2 ст. 18 КК України), тобто про певну категорію осіб: медичних працівників, фармацевтичних працівників, інших категорій працівників, професійна діяльність яких прямо або опосередковано пов'язана з контактуванням чи обігом біологічних речовин, що можуть містити збудників ВІЛ-інфекції чи інших невиліковних інфекційних хвороб, небезпечних для життя людини. Спеціалізована монографічна література вказує, що до переліку категорій осіб, які можуть бути суб'єктами цього злочину, можуть належати не тільки медичні та фармацевтичні працівники (лікар, фельдшер, акушер, медична сестра, провізор, фармацевт) і молодший медичний персонал (санітари тощо), а й інші категорії працівників, зокрема працівники сфери побутового обслуговування, що за своїми професійними обов'язками мають виконувати певні правила асептики (перукарі, співробітники косметологічних салонів тощо)⁸.

Визначаючи зміст поняття медичного та фармацевтичного працівника і молодшого медичного персоналу, ми можемо отримати однозначну відповідь. Зокрема:

- лікар – фахівець у галузі охорони здоров'я із закінченою вищою медичною освітою, який відповідно до чинного законодавства та єдиних кваліфікаційних вимог має право здійснення професійної медичної діяльності⁹;
- фельдшер – медичний працівник із середньою медичною освітою, який має право працювати як помічник лікаря в лікувально-профілактичних і санітарно-протиепідемічних установах або самостійно в фельдшерсько-акушерському пункті¹⁰;
- акушер – медичний працівник із середньою медичною освітою, який надає медичну допомогу при

⁵ Кримінальний кодекс України : офіц. текст. – К. : Вид. «Право», 2001.

⁶ Бантишев О.Ф. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. Загальна частина / О.Ф. Бантишев, С.А. Кузьмін. – К. : ПАЛИВОДА А.В., 2010. – С. 80.

⁷ Відповідальність за передбачені Розділом II Особливої частини Кримінального кодексу України злочини у сфері професійної діяльності медичних працівників та спеціальні види тілесних ушкоджень : [монографія] / [О.Ф. Бантишев, В.О. Глушков, О.В. Копан, С.А. Кузьмін та ін]; за заг. ред. В.О. Глушкова. – К. : МНДЦ при РНБО України, 2011. – С. 97.

⁸ Відповідальність за передбачені Розділом II Особливої частини Кримінального кодексу України злочини у сфері професійної діяльності медичних працівників та спеціальні види тілесних ушкоджень : [монографія] / [О.Ф. Бантишев, В.О. Глушков, О.В. Копан, С.А. Кузьмін та ін]; за заг. ред. В.О. Глушкова. – К. : МНДЦ при РНБО України, 2011. – С. 98.

⁹ Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2001. – Т. 3 : К–М. – С. 489.

¹⁰ Червяк П.І. Медична енциклопедія / П.І. Червяк. – К. : Вид. центр «Просвіта», 2001. – С. 843.

- пологах і вагітності¹¹;
- медична сестра – фахівець із середньою медичною освітою, що працює під керівництвом лікаря в лікувальних, лікувально-профілактичних, дошкільних установах і школах¹²;
- провізор – фахівець із закінченою вищою фармацевтичною освітою¹³;
- фармацевт – фахівець із вищою або середньою фармацевтичною освітою, який має право здійснювати фармацевтичну діяльність¹⁴;
- санітар – особа молодшого медичного персоналу (без спеціальної медичної підготовки), що працює в лікувально-профілактичних або санітарно-епідеміологічних установах¹⁵ тощо.

Перелік таких осіб і їх кваліфікаційних характеристик також безпосередньо нормативно визначений у відповідних кваліфікаційних вимогах¹⁶.

Проте варто звернути увагу: щодо інших працівників, що мають підпадати під категорію спеціального суб'єкта злочинів, передбачених нормами ст. 131 КК України, законодавець визначення не надає, створюючи при цьому передумови до неоднакового застосування кримінального законодавства, що є неприпустимим як з точки зору положень юридичної техніки правотворчості, так і з точки зору принципів кримінального права, зокрема принципу однозначного застосування кримінального закону.

Зокрема, необхідно погодитись із позицією О.М. Джужи, який вказує, що тут не можуть належати до категорії спеціальних суб'єктів працівники правоохоронних органів, зокрема міліції, і працівники місць позбавлення волі¹⁷ (з логічним нашим застереженням: якщо вказані особи одночасно не належать до категорії медичних працівників, наприклад працівники медико-санітарних підрозділів вказаних установ).

Отже, видається за доцільне рекомендувати законодавцю в законодавчій конструкції норми ч. 1 ст. 131 КК України вжити заходів щодо конкретизації осіб, які можуть підпадати під ознаки спеціального суб'єкта цього злочину, зокрема застосувавши таку форму викладення: *«Неналежне виконання медичним, фармацевтичним або іншим працівником, професійна діяльність якого пов'язана з контактом або обігом біологічних матеріалів»*.

Далі повертаючись до аналізу в контексті норм ст. 131 КК України загальних критеріїв відповідності ознакам суб'єкта цього злочину критерію належності таких працівників до категорії фізичних осіб, тобто людей, ніякої проблеми не бачимо.

Відносно ж двох наступних критеріїв, що висуваються до спеціального суб'єкта злочину в контексті норм ст. 131 КК України, ситуація видається не настільки однозначною.

Термін «працівник» під час створення банкетної законодавчої конструкції норм ст. 131 КК України законодавцем був запозичений із суміжної галузі права – трудового права. Тут працівник – це особа, яка на законних підставах реалізує своє право на працю у конкретного роботодавця за чітко визначеною трудовою функцією та несе повною мірою відповідальність за результати своєї трудової діяльності¹⁸.

Загалом, характеризуючи працівника в контексті виконання ним своїх професійних обов'язків, маємо говорити про так звану трудову правосуб'єктність, під якою в трудовому праві розуміють єдність трьох елементів: визнану трудовим законодавством здатність мати та здійснювати трудові права і нести відповідальність за трудові правопорушення¹⁹.

¹¹ Червяк П.І. Медична енциклопедія / П.І. Червяк. – К. : Вид. центр «Просвіта», 2001. – С. 22.

¹² Червяк П.І. Медична енциклопедія / П.І. Червяк. – К. : Вид. центр «Просвіта», 2001. – С. 432.

¹³ Червяк П.І. Медична енциклопедія / П.І. Червяк. – К. : Вид. центр «Просвіта», 2001. – С. 646.

¹⁴ Червяк П.І. Медична енциклопедія / П.І. Червяк. – К. : Вид. центр «Просвіта», 2001. – С. 841.

¹⁵ Червяк П.І. Медична енциклопедія / П.І. Червяк. – К. : Вид. центр «Просвіта», 2001. – С. 719.

¹⁶ Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників системи охорони здоров'я [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=4233#ixzz2lhadPHBH>.

¹⁷ Джужа О.М. Запобігання поширенню СНІДу правовими засобами (правовий, кримінологічний і кримінально-виконавчий аспекти) : [монографія] / О.М. Джужа. – К. : Укр. акад. внутр. справ, 1994. – С. 17.

¹⁸ Щербина В.І. Трудове право України : [підручник] / В.І. Щербина ; за ред. В.С. Венедиктова. – К. : Істина, 2008. – С. 69.

¹⁹ Прилипко С.М. Трудове право України : [підручник] / С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко. – Х. : Видавець ФОП Вапнярчук Н.М., 2008. – С. 154.

Отже, фактично ці ознаки мають бути підпорядкованими єдиним вимогам, що висуваються до такої категорії працівників, які, у свою чергу, наділяються під час виконання ними своїх обов'язків відповідною трудовою правосуб'єктністю.

Тут зауважимо, що здатність мати трудові права об'єктивно має бути обмежена через потенційну небезпеку випадків, коли внаслідок наявної в працівника психічної хвороби (олігофренії, шизофренії, психопатії тощо) може бути унеможливлена його відповідальність за вчинення трудових порушень відповідальність. Як наслідок, за таких умов трудова правосуб'єктність особою, що має психічні хвороби, не повинна набуватись, що і має бути закріплено на законодавчому рівні.

Ігнорування зазначеного аспекту в контексті кримінального права потенційно може перетвориться лише на визнання особи обмежено осудною, що обумовить одночасне застосування до неї і заходів покарання, і примусового лікування, що в такій ситуації ніяк не вплине на стан потерпілого, а ні на спеціальну превенцію, оскільки усунення причин і передумов скоєння злочину тут опиняється поза межами юрисдикції кримінально-правової сфери. Отже, ми приходимо до висновку про необхідність законодавчої заборони здійснення медичної, фармацевтичної та іншої діяльності, пов'язаної з контактом та обігом біологічних матеріалів, що можуть містити збудників ВІЛ-інфекції або іншої невиліковної інфекційної хвороби, яка є небезпечною для життя людини, особою, яка має психічні розлади.

Повертаючись до зазначеного вище вікового критерію, ми маємо повністю погодитись із думкою про те, що необхідність встановлення в кримінальному законі мінімального віку, з якого можливе настання кримінальної відповідальності, обумовлене тим, що здатність особи усвідомлювати свої дії, передбачати їх наслідки та керувати діями безпосередньо пов'язана з певними особливостями вікового розвитку людини²⁰. Отже, притягнення особи до кримінальної відповідальності має попередньо обумовити досягнення нею певного рівня суспільної свідомості та інтелектуального і психічного розвитку, що можливо, поряд з іншим, лише з набуттям індивідом власного життєвого досвіду та світосприйняття.

У науковій літературі у сфері трудового права цілком справедливо зазначається, що досягнення особою певного віку є необхідним критерієм наявності в особи трудової правосуб'єктності²¹. Але тут вважаємо за необхідне рекомендувати на законодавчому рівні щодо посад медичних і фармацевтичних працівників встановити вікові обмеження на рівні не менше ніж 18 років, тобто принаймні на рівні повноліття.

Ми маємо констатувати, що стосовно інших категорій осіб – потенційних спеціальних суб'єктів злочинів, передбачених нормами ст. 131 КК України, – навіть об'єктивних обмежень віку, пов'язаних із необхідністю отримання відповідної освіти, обов'язкової за нормативно-встановленими кваліфікаційними вимогами, у більшості випадків просто не існує, що, на нашу думку, є неприпустимим.

Так, щодо спеціального суб'єкта злочину, передбаченого диспозиціями норм ст. 131 КК України, необхідно зазначити, що поняття «професійні обов'язки» має враховувати факт того, що здійснювана діяльність належить до категорії таких, які становлять підвищену небезпеку для особи, яка здійснює цю діяльність, і для інших людей.

Наприкінці зауважимо, що в разі вчинення злочинів, передбачених диспозиціями норм ст. 131 КК України, службовими особами (ч. 3 та ч. 4 ст. 18 КК України) медичних, фармацевтичних чи інших закладів, коли відбулося зараження пацієнта або клієнта закладу ВІЛ-інфекцією або іншою невиліковною хворобою, яка є небезпечною для життя людини, і якщо це діяння було пов'язане одночасно з неналежним виконанням такою особою не тільки своїх професійних, а й службових обов'язків, воно має кваліфікуватися за сукупністю злочинів, передбачених нормами ст. 131 КК України та нормами ст. 367 КК України.

²⁰ Бантишев О.Ф. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. Загальна частина / О.Ф. Бантишев, С.А. Кузьмін. – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2010. – С. 83.

²¹ Светлічний Ю.В. До питання вікового критерію трудової правосуб'єктності працівників / Ю.В. Светлічний // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 798–803. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.

Анотація

На підставі аналізу юридичної літератури та чинного національного законодавства сформульовані ознаки суб'єкта злочину «Неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної хвороби», зокрема належність до категорії фізичних осіб; перебування на момент вчинення злочину у стані осудності; досягнення віку, з якого за цей злочин настає кримінальна відповідальність.

Summary

Signs of subject of crime "Improper performance of professional duties, which caused infection with HIV or any other incurable disease" are defined and based on the analysis of juridical literature and existing national legislation. Also, belonging to the category of individuals; staying in a state of sanity at the time of the crime; the age of criminal responsibility.

Використана література:

1. Кистяковский А.О. Элементарный учебник Общего уголовного права (съ подробнымъ изложениемъ началъ русского уголовного законодательства): часть общая / А.О. Кистяковский. – 3-е изд. – К. : Издание Книгопродавца издателя Ф.А. Югансона, 1891. – 750 с.
2. Куринов Б.А. Научные основы квалификации преступлений / Б.А. Куринов. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1984. – 184 с.
3. Кузьмін С.А. Кримінальна відповідальність учасників організованих груп корисливо-насиленої спрямованості : [монографія] / С.А. Кузьмін. – К. : ПАЛИВОДА А.В., 2011. – 132 с.
4. Тарарухин С.А. Квалификация преступлений в следственной и судебной практике / С.А. Тарарухин. – К. : «Юринком», 1995. – 208 с.
5. Кримінальний кодекс України : офіц. текст. – К. : Вид. «Право», 2001. – 174 с.
6. Бантишев О.Ф. Научно-практический комментарий к Криминальному кодексу Украины. Загальна частина / О.Ф. Бантишев, С.А. Кузьмін. – К. : ПАЛИВОДА А.В., 2010. – 336 с.
7. Відповідальність за передбачені Розділом II Особливої частини Кримінального кодексу України злочини у сфері професійної діяльності медичних працівників та спеціальні види тілесних ушкоджень : [монографія] / [О.Ф. Бантишев, В.О. Глушков, О.В. Копан, С.А. Кузьмін та ін]; за заг. ред. В.О. Глушкова. – К. : МНДЦ при РНБО України, 2011. – 137 с.
8. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 2001. – Т. 3 : К–М. – 792 с.
9. Червяк П.І. Медична енциклопедія / П.І. Червяк. – К. : Вид. центр «Просвіта», 2001. – 1024 с.
10. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників системи охорони здоров'я [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=4233#ixzz2lhadrPHVH>.
11. Джужа О.М. Запобігання поширенню СНІДу правовими засобами (правовий, кримінологічний і кримінально-виконавчий аспекти) : [монографія] / О.М. Джужа. – К. : Укр. акад. внутр. справ, 1994. – 192 с.
12. Щербина В.І. Трудове право України : [підручник] / В.І. Щербина ; за ред. В.С. Венедиктова. – К. : Істина, 2008. – 384 с.
13. Прилипко С.М. Трудове право України : [підручник] / С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко. – Х. : Видавець ФОП Вапнярчук Н.М., 2008. – 664 с.
14. Светлічний Ю.В. До питання вікового критерію трудової правосуб'єктності працівників / Ю.В. Светлічний // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 798–803. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.
15. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.org>.

Оксана Гринь,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри загальноправових дисциплін та міжнародного права
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Visegrad journal on human rights – 2/1, 2016

Právny partner:

**IKRÉNYI
& REHÁK**
ADVOKÁTI · ATTORNEYS

www.ikrenyirehak.sk

Vydavateľ:

PANEURÓPSKA
VYSOKÁ ŠKOLA

Paneurópska vysoká škola
Fakulta práva
Tomášikova, 10
Bratislava

Užhorodská národná univerzita
Právnická fakulta
Kapitul'na, 26
Užhorod

Občianske združenie
„LEX PRO OMNES“
Mierová, 2529/87
Humenné

Grafické spracovanie:

Anna Krivoguz

Jazyková redaktorka:

Miroslava Gromovchuk

Sadzba dodaná do tlače:

june 2016